

Plan van aanpak GALA gemeente Vaals 2024-2026

Samen werken aan een vitale gemeenschap

**gemeente
vaals**

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
1. Visie en ambities van de gemeente Vaals	4
1.1 Onze visie op lange termijn	4
1.2 Onze visie op middellange termijn	4
1.3 Onze visie op Sociaal domein breed.....	5
1.4 Onze visie op Jeugd	8
1.5 Onze visie op Wmo	8
1.6 Onze visie op gezondheid	8
1.7 Onze visie op fysieke leefomgeving.....	9
1.8 Onze visie op samenwerking.....	10
1.9 Een stevig fundament voor GALA.....	10
2. Plan van aanpak 2024-2026 gemeente Vaals	11
2.1 Waar staat onze gemeente?.....	11
2.2 Beschrijving Sportakkoord en Preventieakkoord.....	11
2.3 Belangrijkste verschillen en opgaven.....	12
3. Wat willen wij bereiken	14
3.1 Regionale samenwerking m.b.t. doelen en resultaten	14
3.2 Lokale doelen en resultaten	15
4. Wat gaan we daarvoor doen	17
4.1 Regionale samenwerking en uitvoering.....	17
4.2 Lokale uitvoering en samenwerking	17
5. Versterken kennis- en adviesfunctie GGD en Coördinatiekosten regionale aanpak preventie	19
6. Monitoring en evaluatie	20
6.1 Regionale monitoring en evaluatie.....	20
6.2 Lokale monitoring en evaluatie	20
7. Samenhang en synergie	21
7.1 Regionale samenhang en synergie	21
7.2 Lokale samenhang en synergie	21
Regionale samenwerking en aanpak en overige bijlagen	23
Bijlage 1: Proces regionaal	23
Bijlage 2: Regionale doelen en resultaten.....	24
Bijlage 3: Overzicht van bestaande lokale, regionale beleidsplannen en akkoorden.....	26
Bijlage 4: Regionale uitvoering en samenwerking.....	27
Bijlage 5: Versterken kennis- en adviesfunctie GGD	28
Bijlage 6: Coördinatie regionale aanpak preventie	29
Bijlage 7: Regionale monitoren en evaluatie op inhoud	30
Bijlage 8: Regionale samenhang en synergie	31
Bijlage 9: Overzicht van bestaande activiteiten bij de GALA-doelen (niet uitputtend en soms geldend voor meer doelen)	32
Toestemming en ondertekening	34

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 beschrijven we de visie en ambitie van de gemeente Vaals op een aantal thema's, die veel raakvlak hebben met de thema's en doelen van GALA. We schetsen hiermee het fundament van waaruit we verder gaan bouwen aan de GALA-doelen.

In hoofdstuk 2 beschrijven we ons Plan van Aanpak GALA voor 2024-2026 conform het landelijke format.

In hoofdstuk 3 beschrijven we in de bijlagen de (al jarenlang bestaande) regionale samenwerking in Zuid Limburg, hoe we dit regionaal en lokaal gaan verbinden met GALA en IZA. Tenslotte voegen we een aantal documenten toe waarnaar in hoofdstuk 1 en 2 wordt verwezen. Deze documenten zijn in de tekst onderstreept.

1. Visie en ambities van de gemeente Vaals

In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de visie en ambitie van de gemeente Vaals op een aantal thema's, die veel raakvlakken hebben met de thema's en doelen van GALA. We schetsen hiermee het fundament van waaruit we gaan verder bouwen aan de doelen van GALA.

1.1 Onze visie op lange termijn

Onze gemeente is een kleine gemeente (±10.000 inwoners) met een van de mooiste omgevingen van Nederland. Onze inwoners leven in een 5-sterren landschap met prachtige natuur, een rijke cultuurhistorie, karakteristieke panden en een veelzijdige samenleving. Een aantrekkelijke gemeente voor toerisme en recreatie, dat een economisch perspectief biedt.

Maar we zijn ook een kleine gemeente met grootstedelijke problematiek, zo'n 70 verschillende nationaliteiten, relatief veel ouderen (55% is ouder dan 45 jaar) en hoge zorgkosten. Er zijn veel laag opgeleide mensen, de werkloosheid is hoger dan gemiddeld en een flink aantal inwoners leeft in armoede. Dat brengt de nodige uitdagingen met zich mee op o.a. sociaal, economisch en gezondheidsgebied.

Onze Transitievisie Vaals Verbind(t) 2030 heeft als motto: 'De toekomst van Vaals is wat we er samen van maken!'. De visie is het resultaat van een maatschappelijk proces en een integrale analyse, een combinatie van een bottom-up en top-down aanpak. De Transitievisie beschrijft ons wenkend perspectief voor 2030. Kort samengevat gaat het om:

- Het vergroten van ieders kwaliteit van leven door het inzetten van slimme manieren om mensen, plekken en activiteiten met elkaar te verbinden;
- Het slaan van bruggen tussen alle groepen inwoners, bezoekers en ondernemers;
- Het bieden van kwaliteit op het gebied van wonen en leven, van werken en verplaatsen, van leren en ondernemen.

Het wenkend perspectief is uitgewerkt in een aantal transitiepaden, die elk bestaan uit een reeks acties en interventies om het transitiedoel te bereiken. Voorbeelden van transitiepaden zijn:

- Ontmoetingsplaatsen creëren;
- Impuls aan wonen, leefbaarheid en veiligheid;
- Ontspannen en gezond leven stimuleren;
- Levenslang leren en ontwikkelen;
- Werken en ondernemen vernieuwen;
- Armoede bestrijden.

Verbinding en vitaliteit zijn de kernbegrippen in de transitiepaden.

1.2 Onze visie op middellange termijn

Waar de Transitievisie de ambities op de langere termijn beschrijft (horizon van 10 jaar of meer), geeft het coalitieprogramma Verbinding en Balans 2022-2026 de middellange ambities weer, waarbij de Transitievisie Vaals verbind(t) nadrukkelijk het kompas is voor het beleid.

Het coalitieprogramma is gericht op het aanbrengen/herstellen van balans en het versterken van de verbinding met elkaar via een integrale aanpak. De belangrijkste verbindende factoren zijn:

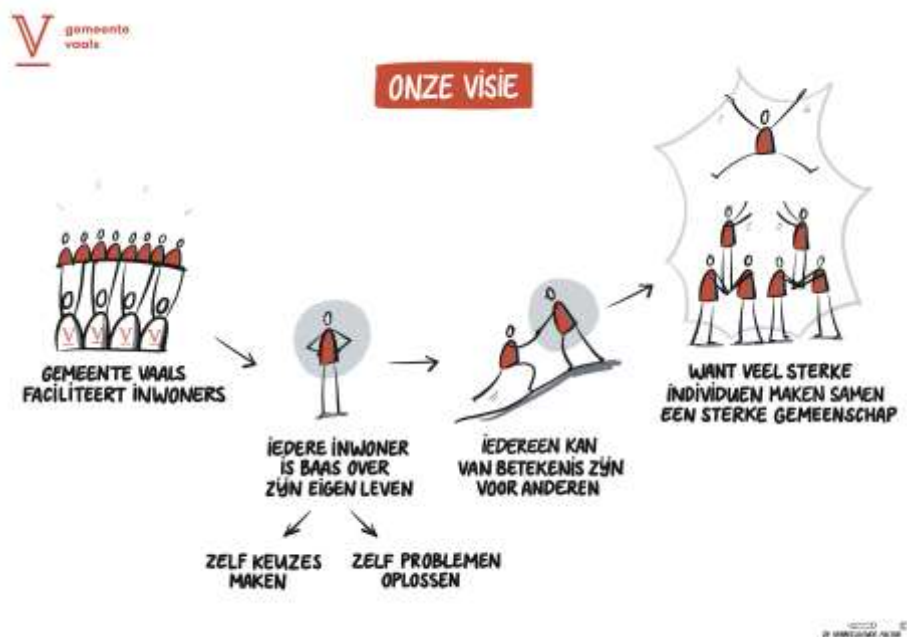
- Preventieve aanpak: investeren aan de voorkant betekent meerwaarde voor de inwoners;
- Jongeren: meer evenwicht in de leeftijdsopbouw, behouden en aantrekken van jongeren en jonge gezinnen;
- Duurzame en groene leefomgeving: streven naar meer kwaliteit door investeren in duurzame ontwikkelingen;
- Leren en ontwikkelen: onderzoeken en experimenteren, ervaren en bijstellen, ontdekken en vooruitkomen. Dit alles samen met professionele en vrijwillige partners en inwoners;
- Duurzaam kapitaal aantrekken en ontwikkelen: kwaliteitsverbeteringen waar alle inwoners beter van worden.

1.3 Onze visie op Sociaal domein breed

Het Sociaal domein (Wmo, Jeugd, Participatiewet en Onderwijs) is een essentieel onderdeel van de afdeling Maatschappij, naast o.a. sport en bewegen, cultuur en vrijwillige inzet. Structureel en integraal werken aan kansengelijkheid voor en met inwoners is de belangrijkste drijfveer van beleid en uitvoering.

Structureel en integraal werken aan kansengelijkheid doen we door de zelfstandigheid en participatie van inwoners te vergroten dan wel behouden. In de (omgekeerde) Verordening Wmo en Jeugd gemeente Vaals 2023 staan de kernwaarden, die de basis zijn voor onze aanpak:

- De inwoner is baas over zijn eigen leven;
- De inwoner doet zelf wat hij zelf kan, zo nodig met hulp van zijn persoonlijk en/of maatschappelijk netwerk;
- Als dat niet lukt, denkt de gemeente mee over een oplossing die past bij de situatie van de inwoner.
- De gemeente heeft zo nodig een breed aanbod dat aansluit bij de situatie van de inwoner.

We realiseren dit structureel door:

Toegangsmodel WijVaals: WijVaals is ons getransformeerde toegangsmodel met een centrale positie voor de succesvolle aanpak Beweegmakelaar. WijVaals sluit nauw aan bij de visie op het Sociaal domein en de Transitievisie Vaals Verbind(t).

We kijken samen met de inwoner naar passende mogelijkheden, die zoveel mogelijk aansluiten bij de leefwereld van de inwoner zelf. Alle leefgebieden komen aan bod, niet alleen het leefgebied van de vraag. Onze insteek is wet- en aanbodvrij het oprechte gesprek voeren. En dus niet beoordelen of de inwoner wel of niet in aanmerking komt voor een indicatie. D.m.v. preventie en vroegsignalering werken we vooral aan oorzaken i.p.v. alleen gevolgen.

Vanuit deze individuele gesprekken halen we regelmatig wensen, behoeften en ideeën op. Deze werken we zoveel mogelijk uit tot laagdrempelige, collectieve voorzieningen. Daarmee groeit ons structureel en effectief aanbod van voorliggende voorzieningen, die algemeen toegankelijk zijn en een preventieve functie hebben.

De Nationale ombudsman positief over Wmo aanpak gemeente Vaals:

<https://www.vaals.nl/actueel/2023/04/13/de-nationale-ombudsman-positief-over-wmo-aanpak-gemeente-vaals>

Positieve gezondheid: Positieve gezondheid gaat uit van wat wél goed gaat en kijkt naar het lichamelijk, psychisch en spiritueel functioneren, de kwaliteit van leven, maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren. Alle medewerkers van de afdeling Maatschappij zijn sinds 2022 geschoold via de e-learning Positieve gezondheid van Fontys Hogeschool. Inmiddels is dit de gemeenschappelijke taal bij contacten met inwoners.

De Nieuwe Route: De Nieuwe Route zet in op een duurzaam gedragen plan en op samen besluiten. Zo blijven/worden inwoners eigenaar van hun vraag en houden/nemen ze zelf verantwoordelijkheid voor de oplossing. De Nieuwe Route richt zich op het vergroten van de kring om de inwoner heen en op het versterken van de eigen regie.

Sinds 2019 worden de medewerkers van WijVaals in de Nieuwe Route (bij)geschoold.

Stress-sensitief werken: Onderzoek maakt meer en meer duidelijk dat chronische (geld)stress ons gedrag beïnvloedt en hoe dit gebeurt. We vergeten vaker dingen, hebben meer moeite om in actie te komen/blijven en het reguleren van gevoel en emotie. Dit ontregelt ons denken en gedrag. Dit is van groot belang voor de publieke hulp- en dienstverlening. Het vraagt om stress-sensitief werken. Inzicht in wat chronische stress met mensen en hun gedrag doet, betekent dat professionals deze mensen effectiever kunnen begeleiden bij sociale en financiële vraagstukken. In 2022 zijn alle medewerkers van WijVaals geschoold in stress-sensitief werken.

1.4 Onze visie op Jeugd

In Zuid-Limburg delen de 16 gemeenten dezelfde ambitie: onze jeugdigen groeien gezond, veilig en kansrijk op. De jeugdhulp wordt samen opgepakt in Jeugdhulpregio Zuid-Limburg. In het gezamenlijke Beleidskader 2024-2028¹ staan de ontwikkelopgaven, waarin ook de doelstellingen van de landelijke hervormingsagenda Jeugd zijn verwerkt.

In onze visie is het gezin de kleinste eenheid van handelen en is verbinding in/met de leefwereld essentieel. Het vraagt om investeren in het brede systeem rondom het kind, over de domeinen heen, in de thuissituatie, de daginvulling (veelal onderwijs) en de vrije tijd, om blijvende resultaten te boeken. Jeugdige én ouder(s) staan centraal en we luisteren daadwerkelijk naar wat ze nodig hebben. Daarbij kijken we breder dan alleen jeugdhulp. We zetten jeugdhulp integraal in en in samenhang met wat nog meer nodig is. Kort samengevat gaat het om:

- Normaliseren
- Eerdere de juiste hulp
- Integraal
- Sturen op resultaat

Het regionale Beleidskader sluit aan bij onze lokale visie en werkwijze waarbij jeugd integraal onderdeel is van WijVaals en de daarbij behorende processen. Uit gesprekken met bestuur, Adviesraad Sociaal Domein en partners volgen lokale prioriteiten:

- WijVaals versterken, borgen, doorontwikkelen vanuit koesteren wat we goed doen;
- Inzetten op normaal opgroeien/opvoeden door het versterken van beschermende factoren;
- Preventie en voorliggende voorzieningen verder versterken;
- Samen beslissen met ervaringsdeskundigheid als aandachtspunt;
- Noodzakelijke jeugdhulp en jeugdzorg blijven borgen.

Bovenstaande lokale thema's worden nog beschreven in een lokaal en integraal uitvoeringsplan, waarin Wmo, Jeugd, inclusie en onderwijsachterstandenbeleid worden meegenomen. Dit integrale lokale uitvoeringsplan koppelen we aan het plan van aanpak GALA en vice versa.

1.5 Onze visie op Wmo

Het Wmo-beleid ontwikkelen we samen met de gemeenten in Maastricht Heuvelland. De Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht Heuvelland 2022 is per 1-1-2023 afgelopen, waarna opnieuw een subregionaal Wmo-beleidsplan is ontwikkeld, het Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning 2023-2026 Maastricht Heuvelland.

Vanuit dit beleidsplan volgt het hierboven beschreven lokaal en integraal uitvoeringsplan, met daarin ook aandacht voor onze visie op het Sociaal domein en de Transitievisie Vaals Verbind(t), onze lokale aanpak en werkwijze binnen WijVaals, de gewenste lokale doorontwikkeling en prioritering en GALA. De visie en aanpak van Vaals zit verankerd in het nieuwe beleidsplan:

- Een krachtige, inclusieve regio met een sterke sociale basis;
- Inwoners zorgen voor elkaar en kijken naar elkaar om;
- Hun veerkracht en inzet staan centraal;
- Inwoners die het (tijdelijk) niet redden, kunnen rekening op ondersteuning;
- Het streven is tijdig bieden van juiste ondersteuning op de juiste plek.

1.6 Onze visie op gezondheid

Lokaal

We initiëren, faciliteren, verbinden en borgen veel activiteiten op het gebied van preventie, (positieve) gezondheid in het algemeen en een gezonde leefstijl in het bijzonder. De Buurtsportcoach speelt hierbij een belangrijke en verbindende rol. We werken nauw samen met partners zoals onderwijs, voorschoolse voorzieningen, verenigingen, zorg- en welzijnspartners, GGD/JGZ, Provincie Limburg. We maken vaak gebruik van kennisinstellingen als Universiteit Maastricht, Hogeschool Zuyd, Movisie, Pharos en Platform31 om te komen tot een integrale aanpak, mede gebaseerd op wetenschappelijke

¹ Wordt in december 2023 behandeld in de gemeenteraad.

inzichten.

We kennen een aantal uitdagingen, die van invloed zijn op de gezondheid. Er is o.a. sprake van bovengemiddeld veel lage SES, armoede en (risico op) schulden en de daarmee samenhangende (gezondheids)problemen, vooral in de kern Vaals. Deze problematiek is vaak intergenerationeel en betekent dat niet alleen kinderen, maar het hele gezin/huishouden problemen ervaart. Ook wonen in Vaals relatief veel mensen met een niet-Westerse achtergrond, wat uitdagingen betekent op het gebied van taal, cultuur en participatie.

Deze uitdagingen hebben ertoe geleid we sinds jaar en dag veel aandacht hebben voor de relatie en beïnvloeding tussen armoede, gezondheid en participatie, hiervoor een integrale en domein-overstijgende aanpak hebben ontwikkeld en steeds meer inzetten op preventie en vroegsignalering.

Regionaal

Zuid Limburg kent een hardnekkige gezondheidsachterstand ten opzichte van de rest van Nederland. Op tal van gebieden scoort Zuid Limburg beduidend slechter: lagere arbeidsparticipatie, hoger (jeugd)zorggebruik, meer risico op onderwijsachterstanden, lagere levensverwachting en ongezondere leefstijl. Vaals is hierop dus geen uitzondering.

De 16 gemeenten in Zuid Limburg zetten al sinds 2012 stevig in op regionale samenwerking door o.a. het opstellen van het [regionaal preventieakkoord](#) en een regionale gezondheidsnota. De ambitie van de regionale gezondheidsnota 'Zuid springt eruit' is om de achterstand ten opzichte van de rest van het land in 2030 met 25 procent in te lopen en zo te werken aan gezonde en kansrijke generaties. Om dit te bereiken, voeren we gezamenlijk het programma Trendbreuk uit.

Er zijn fundamentele keuzes gemaakt, die terugkomen in de uitgangspunten van de regionale nota en waar we ook lokaal zoveel mogelijk bij aanhaken. De uitgangspunten zijn:

- commitment om meerjarig aan de slag gaan;
- sterke alliantie smeden van de 16 gemeenten en Provincie Limburg;
- samen allianties smeden met rijksoverheid;
- gezamenlijke regionale aanpak die lokaal landt;
- domeinoverstijgende aanpak;
- focus aanbrengen;
- meer massa maken met effectief bewezen en kansrijke interventies;
- Positieve Gezondheid als gemeenschappelijke taal.

Deze uitgangspunten worden ook gehanteerd bij de regionale aanpak van GALA. Om te komen tot een regionale visie op GALA worden op regionaal niveau afspraken gemaakt, die op lokaal niveau tot uitvoering komen. (Zie voor het regionaal proces bijlage 1)

1.7 Onze visie op fysieke leefomgeving

Ruimte omvat een diversiteit aan beleidsterreinen in het fysieke domein. Het gaat zowel om lokaal beleid, met autonome bevoegdheden voor de gemeente, maar ook over de uitvoering van diverse wettelijke taken. De integraliteit van het beleid krijgt steeds meer vorm, mede op basis van een nieuw wettelijk kader door de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

We streven 4 maatschappelijke effecten na:

- **Brede duurzaamheid:** een zo goed mogelijk leefklimaat voor iedereen. We werken aan vier grote duurzaamheidsthema's, te weten energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en biodiversiteit. We blijven inzetten op bewustwording en kennisdelen.
- **Het realiseren van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat en voor iedereen.** De woonwensen en woningbehoefte van onze inwoners (starters, doorstromers en senioren) maken we zoveel mogelijk binnen onze gemeentegrenzen mogelijk. Daarbij houden we onze kernwaarden en identiteit in stand. We zoeken naar de juiste balans tussen het bieden van een passend woonperspectief, het voorzien in de woonbehoefte van elders en behoud van onze ruimtelijke kwaliteiten. Een sterke lokale economie en gezond ondernemersklimaat draagt bij aan de vitaliteit. Daarom ondersteunen en faciliteren we dit. De druk op het Heuvelland vanuit diverse belangen (wonen, werken, recreëren, agrarisch gebruik, versterking natuurwaarden, energie transitie) vraagt om een goede afweging tussen economische en natuurbelangen.

- **Het centraal stellen van het ‘Ja, mits’-principe als basis voor ruimtelijke ontwikkelingen en het faciliteren van particulier initiatief.** Niet primair kijken naar wat niet mogelijk is, maar naar wat op een verantwoorde wijze wel mogelijk is. Gebiedsgericht samen werken en meer participatie leidt tot democratische legitimering, draagvlak en uiteindelijk een prettige en fijne woonomgeving voor iedereen. Invoering van de Omgevingswet en de omgevingsdialoog versterkt dit.
- **Ruimtelijke kwaliteit behouden en versterken.** Bij gebiedsontwikkeling streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. Daarbij kijken we naar wat ontwikkelingen bijdragen aan realisatie van doelstellingen wat betreft behoud en versterken van ruimtelijke kwaliteit op de thema’s duurzaamheid, klimaat en leefbaarheid.

1.8 Onze visie op samenwerking

Onze visie op samenwerking is sinds 2020 gewijzigd: samenwerking is niet langer doel maar middel. Samenwerking wordt vanuit beleidsvelden ingegeven en we concentreren ons niet op één regio of partner. Vaals is gezien haar ligging en haar karakter ook niet onder te brengen in één samenwerkingsverband: qua landschap en toerisme sluit Vaals het beste aan bij de regio Maastricht – Heuvelland en Lijn 50. Wat betreft de problematiek grenslicging in combinatie met de sociaaleconomische status en de transformatieopgave is regio Parkstad onze ketenpartner en voor grensoverschrijdende zaken sluiten we aan bij Aken en België. Om vooruitgang te boeken is het noodzakelijk dat meer slagkracht ingezet kan worden in de samenwerkingsverbanden om kansen concreet te kunnen oppakken.

Vanuit het Sociaal domein werken we samen met onder andere professionele en vrijwillige organisaties, bewonersinitiatieven, Adviesraad Sociaal Domein. Het netwerk Gezond Leven in Vaals speelt hierbij een belangrijke rol.

1.9 Een stevig fundament voor GALA

Onze strategische en overkoepelende visie op wat voor gemeente wij willen zijn, geeft duidelijk richting aan onze ambities. Het motto ‘De toekomst van Vaals is wat we er samen van maken!’ komt terug in onze visie op het sociaal en fysiek domein, ons toegangsmodel, de beleidsplannen en beleidsuitvoering wat betreft o.a. gezondheid, zorg en welzijn, armoede, wonen, sporten en bewegen, voorzieningen etc. en de samenwerking met en binnen het netwerk Gezond Leven in Vaals.

We werken integraal en domeinoverstijgend, we verbeteren en versterken onze aanpak, waarbij we aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen. We monitoren onze inspanningen en sturen bij op basis van resultaten en verhalen van gebruikers en aanbieders. Veel doen we gezamenlijk in de regio, maar we koppelen dit altijd aan onze succesvolle lokale aanpak en werkwijze.

Dit sluit al goed aan bij de doelen van GALA en biedt ons een stevig fundament, van waaruit we samen verder aan de slag gaan om te komen tot een gezonde generatie in 2040.

2. Plan van aanpak 2024-2026 gemeente Vaals

1. Waar staat de gemeente? (huidige situatie) Beschrijf op hoofdlijnen de huidige situatie ten aanzien van sport, bewegen en cultuur en gezondheid en sociale basis. Doe dit aan de hand van relevante data en kennis over deze domeinen, zoals wijkprofielen, de gezondheidsmonitor, het regiobeeld etc.

Beschrijf ingeval van een reeds bestaand lokaal preventieakkoord of lokaal sportakkoord, met welke partijen en op welke wijze hieraan uitvoering is gegeven.

- Geef een korte toelichting op de belangrijkste gezondheidsverschillen in de gemeente. Doe hetzelfde voor de verschillen in deelname aan sport, bewegen en cultuur.
- Wat zijn de belangrijkste opgaven op het gebied van sport, bewegen en cultuur?
- Wat zijn de belangrijkste opgaven op het gebied van gezondheid en sociale basis?

2.1 Waar staat onze gemeente?

De GGD Zuid Limburg heeft voor alle gemeenten een lokaal [kennisdocument](#) gemaakt. Hieruit blijkt dat het beeld van de gezondheidsachterstanden in Zuid Limburg over het algemeen ook geldt voor Vaals. Positieve uitzonderingen zijn bv. een hoger percentage inwoners dat tevreden is met de mate van groen, mogelijkheden voor verkoeling en ontmoeten in de buurt, een lager percentage zwangeren en (a.s.) ouders met psychische problemen en een lager percentage dat zich onveilig voelt. Negatieve uitzonderingen zijn bv. een hoger percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Cijfers, die daarmee samenhangen zijn o.a. het hogere percentage huishoudens dat moeite heeft met rondkomen, minder inwoners met een goede ervaren gezondheid, zelfregie of veerkracht.

Het [regiobeeld Zuid](#) bevestigt ook de achterstanden in Zuid Limburg en laat zien welke uitdagingen er zijn. Onze gemeente scoort op een aantal thema's negatiever dan het gemiddelde in Zuid-Limburg. Bv. het aantal overbelaste mantelzorgers bij een afnemend potentieel, aantal inwoners die stress ervaren en risico lopen op depressie/ angststoornis, aantal inwoners dat matig/veel regie ervaart over het eigen leven en het aantal inwoners dat moeite heeft met rondkomen of eenzaamheid ervaart.

Aanvullende informatie is o.a. te vinden op www.gezondheidsatlaszl.nl en in de [Coronamonitors voor Volwassenen en Ouderen 2022 Zuid Limburg](#) en [Vaals](#) en [Coronamonitor Jongvolwassenen 2022 Zuid Limburg](#).

2.2 Beschrijving Sportakkoord en Preventieakkoord

Het [Sportakkoord Vaals](#) bestaat uit drie onderdelen:

- **Vaals Beweegt Activeert:** Goed en veel bewegen voor alle kinderen zodat ze gezond en sportief opgroeien. Activeren van sporten en bewegen op en i.s.m. de voorschoolse voorzieningen en de basisscholen.
- **Vaals Beweegt Stimuleert:** Gezondheid, zelfstandigheid, meedoen en zolang mogelijk in beweging blijven staan centraal. Vooral gericht op doelgroepen, die niet vanzelfsprekend meedoen/bewegen, zoals jongeren, statushouders, studenten, inwoners met een beperking, een kleine beurs of die de taal niet spreken.
- **Vaals Beweegt Verenigt:** Verenigingen, sport- en beweegaanbieders zijn belangrijk voor ontmoeten, ontspannen en meedoen. Zij zoeken elkaar meer op, delen kennis en leren van elkaar, werken samen gericht op vernieuwen en elkaar versterken.

De Buurtsportcoach is een essentiële verbindende factor tussen de verschillende netwerken/partners van deze drie onderdelen, net als WijVaals, het gemeentelijk toegangsteam.

De Buurtsportcoach maakt daarnaast ook verbindingen met voorliggende jeugdvoorzieningen, voert deze ook deels zelf/met andere partners uit, werkt aan inclusie, legt verbindingen tussen armoede-bewegen-gezondheid-participatie en is van daaruit ook de belangrijkste intermediair voor de jeugdfondsen en andere inkomensondersteunende maatregelen voor ouders en kinderen. Zij is voor veel kinderen (en ouders) in een kwetsbare positie een vertrouwd persoon, waardoor zij een goede

ingang heeft bij deze groep en warm kan overdragen naar sport- en beweegactiviteiten en cultuuractiviteiten. Tenslotte signaleert zij wensen, behoeften en ideeën, die uitgewerkt worden tot concrete activiteiten en voorliggende voorzieningen.

Lokaal en Regionaal Preventieakkoord

Het Regionaal Preventieakkoord is verder uitgewerkt in 16 lokale akkoorden, die op elkaar aansluiten wat betreft speerpunten. Een aantal activiteiten worden opgepakt vanuit de JOGG Heuvelland samenwerking:

- Bewegen en gezonde voeding op (voor)scholen: er gebeurt al veel, maar nog niet altijd in samenhang of structureel. Uitgangspunt is een doorlopende ketenaanpak, zodat van jongs af aan kinderen en ouders in aanraking komen met een gezonde leefstijl.
- Netwerkaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas: In Limburg loopt nu de pilot Keigezond Limburg, waar we als Vaals graag bij willen aansluiten. In afwachting daarvan hebben we al langer lokaal aanbod (door Buurtsportcoach) en maatwerkafspraken met de JGZ-professionals in Vaals.
- Rookvrije kindomgevingen: we sluiten aan bij de aanpak van de Rookvrije generatie en Team:Fit.
- Gezondere sportomgevingen: we sluiten aan bij de aanpak van Team:Fit.
- Lokaal speerpunt: we zetten stevig in op de relatie tussen armoede, gezondheid en participatie, omdat moeite met rondkomen vaak een belemmering is voor een gezonde leefstijl en meedoen. We zetten extra in op de inwoners met een kleine beurs.

Ook hier is de Buurtsportcoach een essentiële verbindende schakel tussen partners en speerpunten.

2.3 Belangrijkste verschillen en opgaven

Belangrijkste gezondheidsverschillen

Er zijn grote (gezondheids)verschillen tussen kern Vaals en de andere kernen Lemiers en Vijlen. In kern Vaals is meer sprake van lage SES, armoede, schuldenproblematiek en daarmee samenhangende factoren zoals slechtere fysiek en mentale gezondheid. Dat uit zich o.a. in een lagere Beweegnorm dan gemiddeld, meer overgewicht, ongezondere voeding, meer chronische aandoeningen, meer mentale problematiek en stress, hogere zorgkosten, meer kwetsbare ouderen, meer statushouders en inwoners met een andere nationaliteit, minder goed ervaren gezondheid, minder zelfregie en veerkracht. Kern Vaals scoort hierbij over het algemeen onder het Nederlands gemiddelde en vaak ook onder het al lagere Zuid-Limburgse gemiddelde. De kernen Lemiers en Vijlen scoren over het algemeen op of rond het gemiddelde, waardoor de cijfers op gemeenteniveau regelmatig wat meer richting het regionale gemiddelde gaan.

Belangrijkste verschillen in deelname aan sport, bewegen en cultuur

In Vaals groeien meer dan gemiddeld kinderen op in armoede en hebben meer inwoners moeite met rondkomen. Dat werkt negatief op de deelname aan sporten, bewegen en cultuuractiviteiten. De Buurtsportcoach ondersteunt en stimuleert kinderen en ouders om gebruik te maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur, maar lang niet alle kinderen maken hier gebruik van. Ook omdat er kinderen zijn met overgewicht, motorische, sociaal-emotionele, gedrags- en of taalproblemen, die niet zo makkelijk instromen in het reguliere aanbod. Dit geldt ook voor volwassenen en ouderen. Het aantal volwassen en 65-plussers dat voldoet aan de beweegnorm is lager dan het gemiddelde in Zuid-Limburg. Ook scoort Vaals niet goed op beweegvriendelijkheid van de fysieke omgeving.

Belangrijkste opgaven op het gebied van sport, bewegen en cultuur

Er zijn nog veel inwoners die niet voldoen aan de Beweegnorm, terwijl dit vaak inwoners zijn die gezondheidswinst kunnen boeken juist door te gaan bewegen. We willen o.a. jongeren, statushouders, inwoners met overgewicht, een beperking, kleine beurs of die de taal niet spreken stimuleren om te gaan bewegen op de manier die bij hen past.

Ook willen we meer inwoners stimuleren om gebruik te maken van de culturele activiteiten van Vaals en ondersteuningsmogelijkheden, die we hiervoor al hebben en die we herijken op basis van o.a. de doelen en mogelijkheden van GALA. We leggen en verbeteren verbindingen met en tussen bestaande initiatieven op het gebied van sport, bewegen en cultuur.

Belangrijkste opgaven op het gebied van gezondheid en sociale basis

Samengevat liggen de opgaven op drie thema's, die elk bestaan uit meerdere onderwerpen:

- Gezond, veilig en kansrijk opgroeien voor alle jeugdigen (-9 maanden – 19 jaar)
- Gezond ouder worden (vanaf 19 jaar, maar met nadruk op 55+)
- Gezonde, veilige, fysieke en sociale leefomgeving voor iedereen

We nemen hiermee samenhangende factoren als (risico op) laaggeletterdheid, armoede en schulden, gezondheids-, taal-, digitale, financiële en andere vaardigheden, arbeid en inkomen, klimaat- en energietransitie, wonen en mobiliteit mee.

Bij deze opgaven is samenwerking en verbinding belangrijk. Hierbij speelt bv. Stichting Vaals Verbind(t) een belangrijke rol. Stichting Vaals Verbind(t) is opgericht door een groep Vaalsenaren die, enthousiast geworden door onze aanpak bij de totstandkoming van de Transitievisie, zich inzetten voor een nog mooiere en bruisendere gemeente. Hun kernboodschap is dat zij, als Vaalsenaren samen, hun lokale leef- en woonomgeving mooier kunnen maken, met als motto: Samenwonen, samenwerken, samenleven.

3. Wat willen wij bereiken

3. Beschrijf voor de hoofdthema's Sport, bewegen en cultuur en Gezondheid en sociale basis:

A. Wat wil de gemeente bereiken? (doelen en resultaten)

B. Wat gaat de gemeente daarvoor doen? (uitvoering en samenwerking)

Sport, bewegen en cultuur (doelen en resultaten, uitvoering en samenwerking)

Licht hier ook de inzet van functionarissen vanuit het onderdeel Brede Regeling Combinatiefunctionaris toe.

Doelen en Resultaten

- Licht kort toe welke doelen en resultaten worden nagestreefd. Besteed daarbij, voor zover relevant, aandacht aan de doelen en resultaten die in het Hoofdlijnen Sportakkoord II en in het Gezond en Actief Leven Akkoord en de bijbehorende addenda zijn opgenomen.
- Licht toe op welke wijze preventie en positieve gezondheid nagestreefd worden en op welke wijze gezondheidsverschillen verkleind zullen worden.
- Verwijs daarbij waar mogelijk naar bestaande lokale (regionale) akkoorden, nota's, beleids- of uitvoeringsplannen.

3.1 Regionale samenwerking m.b.t. doelen en resultaten

We werken in Zuid Limburg met de 16 gemeenten samen aan het terugdringen van de gezondheidsachterstanden via de regionale nota gezondheidsbeleid. Dit zetten we onverminderd voort en versterken dit door:

1. De doelstellingen van de regionale gezondheidsnota "'Zuid springt eruit' te actualiseren voor de periode 2024-2028 en de nieuwe regionale nota vast te laten stellen.
2. Voort te bouwen op de goede samenwerking binnen Programma Trendbreuk.
3. Een duidelijke governance vast te stellen voor de aanvullende regionale samenwerking wat betreft GALA.
4. Met de governance van de regionale samenwerking wat betreft IZA een stevige basis te leggen voor samenwerkingsafspraken met de zorgverzekeraars en de regionale vertegenwoordigers van de overige ondertekenaars van het IZA.

De focus van de regionale samenwerking ligt als eerste op de vijf ketenaanpakken m.b.t.:

1. Kansrijke Start
2. Overgewicht en obesitas kinderen
3. Overgewicht en obesitas volwassenen
4. Valpreventie
5. Welzijn op Recept

Daarnaast worden vanuit de al bestaande samenwerking de volgende GALA-onderdelen ook regionaal uitgewerkt:

6. Terugdringen gezondheidsachterstanden
7. Mentale Gezondheid
8. Gezonde Leefomgeving
9. Vroegsignalering Alcoholproblematiek en Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
10. Eén tegen Eenzaamheid

In bijlage 2 wordt de regionale aanpak van de 9 (inmiddels 10) regionale GALA-onderdelen beschreven.

Daarnaast bestaat er binnen subregio Maastricht Heuvelland eveneens samenwerking, waarbij Maastricht fungeert als centrumgemeente bij bv. GGZ-preventie en verslavingspreventie. Dit wordt ook voortgezet.

3.2 Lokale doelen en resultaten

Sporten, bewegen en cultuur

De doelen uit het herijkte Sportakkoord Vaals zijn:

- sporten en bewegen toegankelijker, veiliger en kwalitatief hoogwaardiger maken;
- wegnemen van financiële, sociale en praktische belemmeringen om te bewegen;
- bereiken en stimuleren van meer inwoners, die gezondheidswinst kunnen boeken door bewegen, zoals kinderen op scholen en de kwetsbare doelgroepen;
- meer communiceren over opbrengsten van bewegen door succesverhalen en data te delen;
- beweegaanbod nog beter te presenteren;
- voldoen aan de basiseisen sociale veiligheid in 2026 voor het merendeel van de lokale sport- en beweegpartners;

Organisaties als het Jeugdfonds Sport en Cultuur, Cultuurfonds Vaals, Stichting Kunstzinnige Vorming Vaals en de culturele verenigingen en organisaties worden beter met elkaar verbonden, zodat het aanbod en ondersteuning toegankelijk wordt voor iedereen. Herijking van het huidige subsidie- en accommodatiebeleid in 2023 draagt hier aan bij, omdat de inhoud nadrukkelijk wordt verbonden met doelen van GALA en het Sociaal domein. Met als resultaat dat sport, bewegen en cultuur nog duidelijker en structureler een bijdrage levert aan het vergroten en behouden van de zelfstandigheid en participatie van de inwoners.

Gezondheid en sociale basis

Vaals wil een gemeente zijn waar iedereen zich thuis voelt, meedoet en gelijke kansen krijgt. Waar we omzien naar elkaar, wederkerigheid in wijken stimuleren en ondersteunen en werken aan collectief eigenaarschap. Waar kwetsbare inwoners zelf regie voeren over hun leven en omgaan met uitdagingen. We benaderen gezondheid breed en positief en zetten in op gelijke kansen op een goede gezondheid, zowel fysiek als mentaal. De kwaliteit van de sociale basis bepaalt mede of en in hoeverre we onze doelen bereiken.

We versterken onze al stevige en passende sociale basis door nog meer herkenbaar (want met name gebaseerd op signalen, wensen, behoeften van de inwoners zelf) en laagdrempelig, vrij toegankelijk basisaanbod te realiseren. Dat basisaanbod bestaat uit (in)formele activiteiten, ondersteuning en voorzieningen op de verschillende leefgebieden. WijVaals, als toegangsmodel en toegangsteam, is hierbij van wezenlijk belang. WijVaals leidt tot passende preventieve en met name collectieve voorzieningen. Voor de samenwerking met partnerorganisaties in de sociale basis werken we met een beleidsgestuurde subsidiemethodiek, waarbij inhoud en niveau van de basisondersteuning beschreven is.

Het blijft een stevige opdracht gezien de demografische (toenemende vergrijzing, toenemende diversiteit) en maatschappelijke ontwikkelingen (afname van aantal vrijwilligers, mantelzorgers, afnemend welvaartsniveau, arbeidsmarktkrapte en zorgschaarste). Het vraagt om nog betere verbindingen tussen de verschillende beleidsterreinen, vooral van sociaal en ruimtelijk domein.

We maken hierbij gebruik van landelijke aanpakken en rapporten, zoals bv. de aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal' en 'Kernwaarden gezonde leefomgeving' van GGD GHOR Nederland.

De 5 ketenaanpakken worden samen met zorgverzekeraar CZ, zorgpartners en de gemeenten in Zuid Limburg, waar mogelijk/zinvol, in regionaal verband opgepakt, maar landen daarna in de lokale context, toegang en netwerk.

Binnen WijVaals wordt door medewerkers al langer lokaal invulling gegeven aan taken, die we eerst bij externe partners hadden weggezet. Dat geldt bv. voor mantelzorgondersteuning, algemeen maatschappelijk werk en welzijnswerk. Hierdoor zijn de lijnen heel kort, kan snel worden bijgestuurd, wordt integraal en domeinoverstijgend gewerkt en levert het input op voor wat collectief nodig en wenselijk is. Telkens zal worden getoetst of een bepaalde aanpak of thema ingebed kan worden in de reguliere werkwijze van WijVaals, taken worden ondergebracht bij een van de medewerkers van WijVaals. Waarbij indien nodig de capaciteit van WijVaals wordt uitgebreid. Wanneer een thema of

activiteit niet direct wordt toegevoegd aan WijVaals, worden in ieder geval duidelijke afspraken gemaakt met andere uitvoerders over samenwerking, uitvoering, aansluiting bij de lokale brede, integrale aanpak. We maken gebruik van de landelijke handreikingen voor de ketenaanpakken.

- **Kansrijke Start:** deze ketenaanpak wordt sinds een aantal jaren gezamenlijk opgepakt vanuit de regionale gezondheidsnota 'Zuid springt eruit'. Dit wordt regionaal en lokaal gecontinueerd conform het werkplan van Trendbreuk.
- **Aanpak overgewicht en obesitas kinderen:** In Limburg loopt de pilot Keigezond Limburg. In 2023 wordt door de coördinatoren van Keigezond Limburg een implementatieplan geschreven voor uitrol naar de andere Zuid-Limburgse gemeenten. We onderzoeken de mogelijkheid om dit binnen JOGG Heuvelland op te pakken.
- **Gecombineerde leefstijlinterventie:** In Vaals is een uitgebreid aanbod voor volwassenen en (niet vitale) ouderen, waarvoor sporten en bewegen niet vanzelfsprekend is. Wijvaals zorgt daarbij voor een effectieve en efficiënte doorverwijzing. Initiëren, faciliteren en/of ondersteunen van nieuwe initiatieven is ook onderdeel van de bestaande aanpak. Vanuit deze succesvolle aanpak, gaan we onderzoeken waar en hoe we aansluiten bij de regionale aanpak, passend bij de lokale structuur.
- **Valpreventie:** Naast de succesvolle inzet van WijVaals en Buurtsportcoach om ouderen in beweging te brengen en houden, gaan we extra inzetten op het bereiken van potentiële kandidaten voor valpreventief aanbod (denk aan huiskamerprojecten, Zij-Actief, KBO, Zonnebloem), het uitvoeren van de valrisicotest en het uitbreiden van het aanbod in overleg met de MBvO-docenten en fysiotherapeuten.
- **Welzijn op recept:** In Vaals wordt al langer stevig geïnvesteerd in de verbinding tussen het sociaal en medisch domein. Welzijn op Recept vindt nog niet plaats in Vaals. In 2023 wordt hiervoor een plan van aanpak ontwikkeld. Gezien de beperkte financiële middelen en de omvang van de aanpak, ligt samenwerking met andere (kleine) gemeenten voor de hand, maar ook hierbij sluiten we goed aan op de lokale aanpak.

Gezondheid gaat voor ons niet alleen over 'niet ziek zijn' maar ook over geluk, veerkracht, bestaanszekerheid, regie over je eigen leven, meedoen voor iedereen, betekenisvol (vrijwilligers)werk doen of op andere manieren actief en betekenisvol bezig (kunnen) zijn. Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid is het vertrekpunt wanneer we het hebben over gezondheid. Preventie speelt een belangrijke rol in de verschillende beleidsterreinen. We werken zoveel mogelijk preventief en leggen daarbij de focus op gezondheid en gedrag in plaats van op zorg en ziekte, op normaliseren in plaats van medicaliseren.

In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de bestaande lokale, regionale beleidsplannen en akkoorden.

4. Wat gaan we daarvoor doen

UITVOERING EN SAMENWERKING

- Op welke doelgroep(en) wordt (specifiek) ingezet? Waarom?
 - Hoe zijn (worden) deze doelgroepen betrokken bij de planvorming?
 - Denk na over de schaalgrootte (wijk/kern, lokaal, regionaal). Zijn er wijken (kernen) aangewezen waar via deze regeling extra op wordt ingezet? Zo ja, welke wijken en waarom? Zo nee, waarom niet?
 - Welke activiteiten of interventies gaat de gemeente inzetten en waarom?
 - Hoe is globaal de fasering (wat vindt plaats in de jaren 2024, 2025 c.q. 2026)?
 - Beschrijf met welke partijen en op welke wijze wordt samengewerkt. Maak daarbij een onderscheid tussen lokale en regionale (c.q. provinciale) samenwerkingsverbanden.
 - Benoem, indien passend, de reeds aanwezige netwerkstructuren zoals omschreven in het IZA.
- Tip: Breng de verschillende coördinatoren voor het Sportakkoord II, GALA, IZA en lokale preventie akkoorden en andere programma's in verbinding met elkaar, bijvoorbeeld in een vast kernteam.

4.1 Regionale samenwerking en uitvoering

De regionale samenwerking en uitvoering wordt beschreven in bijlage 4.

4.2 Lokale uitvoering en samenwerking

In 2023 en verder bouwen we voort op wat we de afgelopen jaren binnen sport & bewegen en cultuur, gezondheid en sociale basis al hebben opgestart en uitgevoerd. Daarnaast gaan we nog steviger inzetten op het doorbreken van schotten tussen deze thema's.

We voeren in Vaals geen specifiek doelgroepenbeleid, maar we werken vanuit de visie van gelijke kansen voor iedereen, het vergroten van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners en het samen vormgeven van activiteiten en mogelijkheden.

We werken intensief samen met de Adviesraad Sociaal Domein, die we betrekken bij het schrijven en bijsturen van beleids- en uitvoeringsplannen, evaluatie en monitoring en het opstarten en uitvoeren van activiteiten. Ook nodigen we regelmatig bepaalde groepen inwoners uit om mee te denken en te doen en gaan we vanaf 2024 veel meer inzetten op samenwerken met ervaringsdeskundigen op verschillende thema's. In 2023 wordt het participatiebeleid herijkt.

We gaan daarnaast gebruik maken van de hand-out van Pharos die ontwikkeld is voor een GALA-aanpak voor en met inwoners. De hand-out bevat goede informatie en voorbeelden om vanaf het begin met de mensen om wie het gaat samen te werken. Dit gebruiken we om onze bestaande aanpak verder te verbeteren. Pharos is al vanuit Trendbreuk betrokken bij Kansrijke start.

Inzetten op gelijke kansen betekent dat we ongelijk investeren om die gelijke kansen te bevorderen. Ongelijke investering in mensen en buurten draagt bij aan het versterken van talenten en verbeteren van de gezondheid in gezinnen, het vergroten van leefbaarheid in wijken en buurten met inwoners bij wie de grootste (gezondheids)winst te behalen is. We differentiëren in onze aanpak om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de omstandigheden en leefwereld van de mensen om wie het gaat. Dat doen we op de schaal die nodig en effectief is. Dat kan variëren van een doelgroep, wijk, kern, de hele gemeente en/of de regio. We kijken naar de verschillende levensfasen en welke kansen we daarbij kunnen benutten.

Soms is de doelgroep bepaald vanuit een wet, zoals de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening of onderwijsachterstandenbeleid. Gezien de problematiek in kern Vaals is er regelmatig meer inzet in deze kern, maar dit is niet expliciet vastgelegd in beleid of uitvoering.

Uitzondering is de aanpak voor Aan de Noot en de hoogbouwflats daarnaast, waarbij vanuit een Regiodeal met woningstichting Krijtland Wonen en de bewoners een wijkgerichte aanpak wordt uitgevoerd wat betreft het samen verbeteren van de fysieke en sociale leefomgeving. De resultaten en inzichten worden gebruikt als vliegwiel voor doorontwikkeling van de wijkaanpak gemeente breed.

We zijn op vrijwel alle GALA-onderdelen al langer aan de slag om de essentiële beweging naar de voorkant nog gericht en integraler op te pakken. De komende jaren zetten we onze activiteiten voort en kijken tegelijkertijd naar de mogelijkheden om op de verschillende thema's te verbeteren, verbreden, vernieuwen en/of te versnellen. Met onze bestaande, maar ook waar mogelijk nieuwe partners. Een paar GALA-onderdelen moeten we nog ontwikkelen. In bijlage 5 wordt een niet uitputtend overzicht gegeven van de activiteiten die per GALA doelstelling al worden ingezet.

We geven hieronder aan welke onderdelen we **voorzetten (V)**, voor welke onderdelen we de komende jaren het aantal activiteiten/reikwijdte willen **uitbreiden (U)** en voor welke onderdelen we een aanpak gaan **ontwikkelen (O)**. Gezien de samenwerking in Zuid Limburg kan het verschillen per onderdeel of het lokaal en/of regionaal is.

		2024	2025	2026
A1	Terugdringen gezondheidsachterstanden	U	U	U
A2	Kansrijke start	U	V	V
B1	Gezonde leefomgeving	O	V	U
B2	Klimaatverandering	O	U	V
C	Versterken van lokale sociale basis	U	V	V
D1	Ketenaanpak Overgewicht kinderen	O	V	V
D2	Ketenaanpak Overgewicht volwassenen	O	V	V
D3	Vroegsignalering en voorkomen middelengebruik	V	U	U
D4	Sport en beweegparticipatie	V	V	V
E	Versterken mentale gezondheid	U	V	V
F1	Vitaal Ouder Worden Gezond voedingspatroon	O	V	V
F2	Vitaal Ouder Worden Bewegen door ouderen	V	V	V
F3	Vitaal Ouder Worden Valpreventie	O	V	V

Dit bovenstaande overzicht is een inschatting hoe dit geprioriteerd kan worden in onze gemeente. Hierbij leggen we in eerste instantie de focus op die onderdelen die nog te ontwikkelen zijn. Deze prioritering is niet in beton gegoten. Deze zal definitief vorm krijgen bij het opstellen van het uitvoeringsplan.

5. Versterken kennis- en adviesfunctie GGD en Coördinatiekosten regionale aanpak preventie

4. Ondersteunende onderdelen: versterken kennis- en adviesfunctie GGD en Coördinatiekosten regionale aanpak preventie.

- Licht toe op welke manier invulling wordt gegeven aan versterking van de kennis- en adviesfunctie van de GGD.
- Licht toe op welke manier invulling wordt gegeven aan coördinatie van de regionale aanpak preventie.

Dit onderdeel wordt beschreven in bijlage 5.

5. Hoe wordt de voortgang bewaakt?

Licht toe hoe de voortgang van de uitvoering van het plan van aanpak wordt bijgehouden en hoe de bijsturing wordt georganiseerd.

6. Monitoring en evaluatie

6.1 Regionale monitoring en evaluatie

De regionale monitoring en evaluatie wordt beschreven in bijlage 6.

6.2 Lokale monitoring en evaluatie

We meten sinds een aantal jaren de resultaten van het Sociaal domein breed in een maandelijks rapportage om zo de voortgang te kunnen monitoren en bij te sturen. We sluiten voor GALA aan op deze monitor om de voortgang en resultaten te monitoren en bij te sturen. Dat vraagt wel om een doorontwikkeling van de huidige monitor, die op dit moment nog te verkokerd is, al zijn de eerste aanzetten om de inzet in de sociale basis en de effecten daarvan te meten al wel aanwezig.

6. Beschrijf op welke wijze samenhang en synergie wordt nagestreefd tussen uitvoering op de verschillende hoofdthema's en onderdelen.
--

7. Samenhang en synergie

7.1 Regionale samenhang en synergie

De regionale samenhang en synergie wordt beschreven in bijlage 7.

7.2 Lokale samenhang en synergie

Er is een lokale GALA-werkgroep ingericht met ambtenaren, die werkzaam zijn op verschillende GALA-thema's. De werkgroep schrijft gezamenlijk het concrete uitvoeringsplan voor de periode van 2024 t/m 2026. Dit 3-jarige plan beschrijft globaal de doelen, resultaten, uitvoering en samenwerking. Voor elke jaarschijf wordt een uitvoeringsjaarplan gemaakt, dat elk jaar wordt herijkt en aangepast/aangevuld op basis van (niet) behaalde resultaten, effect- en procesevaluaties, maatschappelijke ontwikkelingen en/of nieuwe inzichten. Daar worden andere ambtenaren ook bij betrokken. Er is een duidelijke link tussen de lokale GALA-werkgroep en de verschillende regionale GALA-themawerkgroepen en de regionale GALA-werkgroep. Ook neemt een vertegenwoordiger van de lokale GALA-werkgroep deel aan de subregionale overleggen.

7. Verbinding onderdelen Brede SPUK en doelen GALA en Sportakkoord II

Vul a.u.b. onderstaande tabel in. Geef door het plaatsen van een vinkje (✓) aan indien u met een onderdeel van de regeling een bijdrage levert aan specifieke doelen van het GALA of het Hoofdlijnen Sportakkoord II.

	1. Lokaal sporttakkoord	2. Brede Regeling Combinatiefuncties	3. Terugdringen gezondheidssachterstanden	4. Kansrijk Standart	5. Mentale gezondheid	6. Aanpak overgewicht en obesitas	7. Valpreventie	8. Leefomgeving	9. OKO & Vroegsignaleringsproblematiek	10. Versterken sociale basis	11. Maatschappelijke zorg	12. Eéngezinsaanpak	13. Welzijnopbouw	14. Versterking kennis- en adviesfunctie GD	15. Coördinatie regionale aanpakpreventie
Doelen Gezond en Actief Leven Akkoord															
Terugdringen gezondheidssachterstanden	V	V	V	V	V	V			V	V	V	V	V	V	
Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten	V	V						V		V		V			
Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis	V	V	V	V	V	V			V	V	V	V			
Een gezonde leefstijl	V	V	V	V	V	V			V	V		V			
Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid	V	V	V	V	V	V				V	V	V			
Vitaal ouder worden	V		V	V	V	V				V	V	V			
Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur			V	V	V				V			V		V	
Doelen Hoofdlijnen Sportakkoord II															
Inclusie en diversiteit in de sport vergroten	V	V								V					
Sociaal veilige sport creëren	V	V								V					
Vitale sportaanbieders: vergroten van de kwaliteit, veiligheid en toegankelijkheid van het sportaanbod	V	V													
Vaardig in bewegen: een leven lang sporten en bewegen voor ieder kind en iedere jongere	V	V	V			V									
Ruimte voor sport en bewegen: een toekomstbestendige sportinfrastructuur	V														

Maatschappelijke waarde van topsport optimaliseren																		
Doelen addendum BRC																		
Meer kinderen, jongeren en volwassenen die sporten, bewegen en Meedoen aan cultuur (ook kwetsbare groepen en mensen die achterblijven in sport-, beweeg- en cultuurdeelname)	V	V	V					V	V	V								
Sterke aanbieders in sport, bewegen en cultuur waarbij kwaliteit, veiligheid en toegankelijkheid geregeld is	V	V																
Een sterke verbinding tussen sport, bewegen en cultuur met andere domein en programma's (onderwijs, gezondheid, zorg, welzijn en sociale zaken/armoede & schulden)	V	V	V		V	V	V	V	V									

Regionale samenwerking en aanpak en overige bijlagen

Bijlage 1: Proces regionaal

Vanuit het Algemeen Overleg (AO) is een GALA-werkgroep geformeerd om te komen tot een stevige en samenhangende regionale visie voor GALA.

Er zijn negen themawerkgroepen geformeerd voor de thema's van GALA waar regionale samenwerking gewenst is. Vanuit deze werkgroepstructuur is de regionale visie geschreven.

De themawerkgroepen gaan over de volgende onderwerpen:

1. Terugdringen gezondheidsachterstanden
2. Kansrijke Start
3. Mentale Gezondheid
4. Aanpak Overgewicht en obesitas (zowel kinderen als volwassenen)
5. Valpreventie
6. Gezonde Leefomgeving
7. Vroegsignalering Alcoholproblematiek en Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
8. Eén tegen Eenzaamheid
9. Welzijn Op Recept

Voor de thema's sport & bewegen, versterken van de sociale basis en mantelzorg zijn geen werkgroepen gestart, omdat dit lokaal wordt uitgevoerd.

De regionale visie is geschreven vanuit ambitie. Echter de uitvoerbaarheid is mede afhankelijk van financiën en kan het zijn dat deze ambities en doelen, waar nodig, bijgesteld moeten worden.

Algemeen overleg

Deelnemers: Ambtenaren volksgezondheid 16 Zuid-Limburgse gemeenten, beleidsadviseur GGDZL, bestuurssecretaris GGDZL
Frequentie: 1x per maand
Doel: Brede afstemming GG

Ambtelijke GALA werkgroep

Deelnemers: ambtenaren volksgezondheid 3 grote en 3 kleine gemeenten vanuit de 3 sub-regios. GGD-beleidsadviseur Trendbreuk, GALA, IZA
Frequentie: 1x per 14 dagen
Doel: afstemming en realisatie van regionaal brede samenwerking

GALA themawerkgroepen (De 9 thema's met een regionale visie en/of ketenaanpak)

Deelnemers: ambtenaren Zuid-limburgse gemeenten diverse domeinen, GGD medewerkers van diverse disciplines (MMK, JGZ, onderzoek, beleid) voorzitter GALA of IZA procesregisseur
Frequentie: zoveel als nodig is voor realisatie visie GALA PVA.
Doel: regionale visie voor inhoudelijke thema.
Deze werkgroepen worden voortgezet na 15 mei in aangepaste samenstelling voor het realiseren van uitvoeringsplan en realisatie uitvoeringsplan

Bijlage 2: Regionale doelen en resultaten

Vanuit de regionale themawerkgroepen is een regionale ambitie opgesteld. In onderstaand overzicht een samenvatting van de regionale aanpak op de 9 GALA thema's die worden opgepakt door de themawerkgroepen.

1. Terugdringen gezondheidsachterstanden

Terugdringen van gezondheidsachterstanden is een overkoepelend thema, een resultaat dat bereikt kan worden vanuit de integrale benadering die GALA nastreeft. De regionale visie op terugdringen gezondheidsachterstanden is gebaseerd op werkende elementen zoals het lerend netwerk, werken vanuit het gedachtegoed van [Positieve Gezondheid](#) en aanpak op het juiste schaalniveau. Het voorstel is om deze visie mee te nemen in de uitwerking van de diverse GALA thema's. Daarmee bouwen we voort op ons bestaande beleid, [Zuid springt eruit!](#), en worden de gezondheidsachterstanden zo optimaal mogelijk aangepakt. Sinds 2012 wordt er door de 16 Zuid-Limburgse gemeenten gewerkt met een regionaal gezondheidsbeleid om de hardnekkige gezondheidsachterstanden in Zuid-Limburg terug te dringen. Voor meer informatie over de regionale visie van dit onderwerp, [zie bijlage 1](#).

2. Kansrijke Start

Kansrijke Start wordt in Zuid-Limburg al sinds 2018 geïmplementeerd en kent inmiddels vele lopende én geborgde interventies (zoals Voorzorg, Stevig Ouderschap en Nu Niet Zwanger) en een regionale coalitie Kansrijke Start waarin alle professionals rondom een kind en diens gezin in de eerste 1000 dagen nauw samenwerken. Ook de lokale coalities zijn al in een groot deel van Zuid-Limburg gerealiseerd. In 2023 wordt in de laatste drie gemeenten van Zuid-Limburg een lokale coalitie gevormd. Met de lopende regionale implementatie van de [basisstructuur Kansrijke Start](#) wordt het signaleren- en steunen van gezinnen in kwetsbare situaties sterk verbeterd. Tevens wordt er door de Zuid-Limburgse gemeenten gezamenlijk geïnvesteerd in coördinatie, monitoring en communicatie. Zie [werkplan Trendbreuk](#)

3. Mentale gezondheid

Er is al een stevig fundament gelegd in Zuid-Limburg op dit thema. Om de aanpak verder te versterken en verbreden zal de landelijke aanpak "[Mentale Gezondheid: van ons allemaal](#)" als basis dienen en sluiten we aan bij de doelen in deze aanpak. Hierbij is specifiek aandacht voor bewustwording van mentale gezondheid en de noodzaak om deze te onderhouden. We richten ons op de doelgroepen van de landelijke aanpak: jongeren en jongvolwassenen, werkgevers en werknemers en inwoners in een kwetsbare sociaaleconomische positie. We gaan in Zuid-Limburg bestaande effectieve interventies borgen, versterken en gefaseerd uitrollen over de hele regio. Hierbij is het voorstel om laagdrempelige ondersteuning zichtbaar en makkelijk vindbaar te maken. En er zal verkend worden of een kennisbank als ingang kan dienen tot alle voorzieningen in Zuid-Limburg. Daarbij zal er ook gekeken worden of er nog interventies ontbreken en/of doelen niet bereikt worden. Voor meer informatie over de regionale visie van dit onderwerp, [zie bijlage 2](#).

4. A Aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen

In maart 2022 is de pilot [Keigezond Limburg](#) in vier Zuid-Limburgse gemeenten gestart met als doel om kinderen en gezinnen passende ondersteuning te bieden en zelfredzaamheid te vergroten, waarbij zij zelf de regie nemen. Na deze succesvolle implementatie van Keigezond Limburg is het voorstel om vanaf 2023 gefaseerd de uitrol te laten plaatsvinden in de overige 12 Zuid-Limburgse gemeenten. Hierdoor wordt in de toekomst de netwerkaanpak Keigezond Limburg voor ieder kind met overgewicht en/of obesitas in Zuid-Limburg beschikbaar.

B Gecombineerde Leefstijl Interventie voor volwassenen

Het voorstel is om voor de aanpak overgewicht en obesitas bij volwassenen gebruik te maken van de door de zorgverzekeraar erkende gecombineerde leefstijl interventie (GLI) [HealthyLIFE](#), en/of [één van de zeven erkende leefstijlinterventies](#) binnen het loket gezond leven. HealthyLIFE is een GLI voor volwassenen met overgewicht, gebaseerd op de wetenschappelijk effectieve GLI Cool (Coaching op Leefstijl). HealthyLIFE wordt op dit moment al door de gemeenten Sittard-Geleen, Stein, Beekdaalen, Heerlen, Kerkrade en Brunssum uitgevoerd. Daarnaast is het voorstel om het lokale beweegaanbod te versterken en te borgen binnen de GLI, zodat deelnemers makkelijker kunnen doorstromen naar het reguliere beweegaanbod. De themawerkgroep, die onder andere versterkt wordt met de ziektekostenverzekeraar, gaat verkennen hoe de GLI een regionaal dekkend aanbod wordt.

5. Valpreventie

Voor de ketenaanpak valpreventie worden tools aangereikt om een risico-inschatting, screening en beweeginterventie aan te bieden aan thuiswonende ouderen van 65 jaar of ouder. Zoals beschreven in het GALA zal voor het inzetten van de beweeginterventie gebruik gemaakt worden van [één van de drie erkende beweeginterventies](#). Het is van belang om bij de valpreventie aanpak het lokale beweegaanbod erbij te betrekken. Zodat het effect van de interventie versterkt wordt en ouderen uitgedaagd worden om actief te blijven.

6. Gezonde Leefomgeving

Het uitgangspunt binnen GALA is dat de gemeenten gezondheidsdata en -kennis meenemen in alle besluitvormingsprocessen rondom de fysieke leefomgeving c.q. het ruimtelijke domein. Gemeenten gaan gezamenlijk nadenken over hoe gezondheid geborgd kan worden bij ruimtelijke processen en planontwikkeling. Hierbij kan gekeken worden naar de [\(landelijke\) kernwaarden van de gezonde leefomgeving](#) en [“position paper samenwerken aan de gezonde leefomgeving” van de VNG](#). Daarnaast sluit deze ambitie aan bij de omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking zal treden. Het doel is om burgerbetrokkenheid bij keuzes over de leefomgeving een vanzelfsprekendheid te laten zijn om de gezonde leefomgeving een gedragen besluit voor de wijk/kern te laten zijn. *Voor meer informatie over de regionale visie van dit onderwerp, zie bijlage 3.*

7. Opgroeien in een Kansrijke Omgeving & Vroegsignalering Alcoholproblematiek

Het voorstel is om de focus bij de doelgroepen jongeren en jongvolwassenen te leggen op het voorkómen van middelen- en alcoholgebruik. Hiervoor kan geleerd worden van bijvoorbeeld [Opgroeien in een Kansrijke Omgeving \(OKO\)](#). Deze werkwijze bevordert een samenwerking tussen meerdere ketenpartners en zorgt daardoor voor een integrale kijk. In de komende vier jaar zal er verkend worden hoe deze integrale (OKO-)werkwijze geborgd en verder geïmplementeerd kan worden. Daarnaast zal bij de doelgroep volwassenen (18+) de focus liggen op vroegsignalering alcoholproblematiek. Het voorstel is om hiervoor gebruik te maken van de expertise van onder andere het [samenwerkingsverband vroegsignalering alcoholproblematiek \(SVA\)](#) en de verslavingszorg. Er wordt gekeken hoe er een verbinding gelegd kan worden tussen de themawerkgroep en de reeds bestaande regionale werkgroep preventie en handhaving jeugd en alcohol. *Voor meer informatie over de regionale visie van dit onderwerp, zie bijlage 4.*

8. Eén tegen eenzaamheid

Vanuit de coalitie Samen tegen eenzaamheid (in 2019 opgericht) waar 14 van de 16 gemeenten van Zuid-Limburg bij zijn aangehaakt wordt in de komende jaren gewerkt om de kennisdeling en communicatie regionaal te organiseren. Dit is dan ook het voorstel van deze regionale visie. De huidige lokale aanpakken blijven lokaal bepaald en doorlopen. De meerwaarde van regionale samenwerking zit vooral in onderlinge kennisdeling. Daarvoor delen we inspirerende lokale voorbeelden, ervaringen en beoogde doelgroepen en gaan we kijken of we een overzicht aan aanbod van interventies per gemeente kunnen delen. *Voor meer informatie over de regionale visie van dit onderwerp, zie bijlage 5.*

9. Welzijn op Recept

Het doel van Welzijn op Recept is het verhogen van het welbevinden van mensen met psychosociale problematiek die hiervoor bij de huisartsenpraktijk komen en hiervoor geen medische of psychologische behandeling nodig hebben. De huisarts verwijst hen door naar een welzijnscoach, die met de persoon in gesprek gaat over waar deze behoefte aan heeft. Voor de implementatie van Welzijn op Recept zal gebruik worden gemaakt van de [handreiking Welzijn op Recept 2023](#).

Bijlage 3: Overzicht van bestaande lokale, regionale beleidsplannen en akkoorden

1. [regionaal preventieakkoord Zuid Limburg](#)
2. Regionale gezondheidsnota Zuid Limburg ‘Zuid springt eruit’
3. Transitievisie Vaals Verbind(t) : <https://www.vaals.nl/data/downloadables/3/2/1/visie-vaals-verbindt.pdf>
4. Beleidsplan Wmo
5. Beleidsplan Jeugd
6. Omgekeerde verordening: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR686908/1>
7. Inclusieagenda
8. Beleidsplan Vrijwillige inzet
9. Praatplaat Sociaal domein
10. Evaluaties Aanpak Bewegmakelaar
11. Factsheet Kenniscentrum Sport en Bewegen
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=11086&m=1671465909&action=file.download>
12. Evaluatie Sport Mix Club
13. Bewegwijzer gemeente Vaals:
https://www.vaals.nl/data/downloadables/9/7/0/bewegwijzer_2023_website.pdf
14. Folder Meedoen met een laag inkomen: <https://indd.adobe.com/view/58ece127-b785-4cb1-a56a-dbd275879405>
15. De Nationale Ombudsman <https://www.vaals.nl/actueel/2023/04/13/de-nationale-ombudsman-positief-over-wmo-aanpak-gemeente-vaals> en bij aanbieden van jaarverslag aan de Tweede kamer: <https://debatgemist.tweedekamer.nl/debatten/aanbieding-van-het-jaarverslag-van-de-nationale-ombudsman-over-het-jaar-2022?start=596>
16. De Nieuwe route: <https://www.datishelder.com/transformatie-sociaal-domein>
17. Stres sensitieve dienstverlening: <https://www.nadjajungmann.nl/project/stress-sensitief-werken/>
18. Kennisdocument Een gezond en actief leven in Vaals: <https://extranet-ggdzl.viadesk.com/do/folder?id=135180-666f6c646572> (beschikbaar in een beveiligde omgeving)
19. Beleidskader Jeugd 2024-2028
20. Beleidsplan Wmo
21. Regiobeeld Zuid Limburg <https://www.dejuistezorgopdejuisteplek.nl/regio/regiobeelden-/#zuid-limburg>
22. Coronamonitor 2022 Volwassenen en Ouderen
https://www.ggdzl.nl/fileadmin/files/ggdzl/Documenten/Gezondheidsmonitor_VO_2022/De_Corona_Gezondheidsmonitor_Volwassenen_en_Ouderen_2022_Regio_Zuid-Limburg_.pdf
23. Coronamonitor 2021 Jongeren
https://www.ggdzl.nl/fileadmin/files/ggdzl/Documenten/Gezondheidsmonitor-Jeugd/Corona_Gezondheidsmonitor_Jongvolwassenen_2022/Gezondheidsmonitor_Jongvolwassenen_Zuid-Limburg_27maart2023.pdf
24. Sportakkoord Vaals 2020: <https://www.vaals.nl/data/downloadables/6/6/4/sportakkoord-vaals.pdf>
25. Lokaal Preventieakkoord Vaals: <https://trendbreukzuidlimburg.nl/wp-content/uploads/2021/04/Lokale-preventieagenda-Vaals.pdf>
26. Stichting Vaals Verbind(t): <https://vaalsverbindt.eu/>
27. Herijking Sportakkoord 2023
28. Pilot Keigezond Limburg: <https://keigezondlimburg.nl/>
29. Hand-out Pharos: https://www.pharos.nl/wp-content/uploads/2023/04/Handreiking_goede-voorbeelden-bereiken-en-betrekken-inwoners1.pdf

Bijlage 4: Regionale uitvoering en samenwerking

GALA gaat onder andere uit van een domeinoverstijgende aanpak, dit is ook een van de uitgangspunten van Programma Trendbreuk. De goede ervaringen en resultaten van Trendbreuk zijn de basis voor de verdere concretisering van de regionale visie op de 9 GALA thema's. De regionale domeinoverstijgende samenwerking die binnen Trendbreuk is gestart is een stevig fundament voor een regionaal domeinoverstijgende aanpak naast de lokale domeinoverstijgende aanpak.

Dit houdt in dat per thema de regionale themawerkgroep wordt voortgezet en qua deelnemers uitgebreid, waarin gemeenten en GGD samen met andere relevante ketenpartners (denk aan zorgverzekeraar, zorgprofessionals en andere (zorg)aanbieders) vertegenwoordigd zijn. Voor enkele thema's, zoals de ketenaanpakken Kansrijke Start en Overgewicht en Obesitas bij Kinderen (Keigezond), zijn deze themawerkgroepen al geformeerd vanuit het programma [Trendbreuk](#). De eerste taak van deze themawerkgroepen is de inventarisatie van lokale, regionale, nationale en internationale initiatieven (*best practices*). Bij deze inventarisatie evalueren ze welke initiatieven bijdragen aan de "beweging naar de voorkant". Deze (bestaande) initiatieven zullen vervolgens verder worden uitgewerkt.

Vanuit de themawerkgroepen is een regionale ambitie opgesteld, die vertaald is naar een integrale regionale visie voor Zuid-Limburg. In 2023 worden deze ambities en de visie verder geconcretiseerd in de themawerkgroepen. De regionale integraliteit tussen de 9 thema's wordt bewaakt door de regionale GALA procesregisseur samen met de regionale werkgroep GALA. Het bewaken van de lokale integraliteit tussen alle GALA thema's ligt bij elke individuele gemeenten.

Bijlage 5: Versterken kennis- en adviesfunctie GGD

De middelen uit onderdeel 14 van de SPUK-GALA zijn bedoeld voor het versterken van de kennisfunctie van de GGD'en. De 25 GGD-en en GGD-GHOR Nederland hebben gezamenlijk een tekst geschreven.

Belang van kennis en een kennisinfrastructuur

Kennis is cruciaal om in de komende jaren door stevigere inzet op preventie te werken aan gezondheidswinst. Met de juiste kennis kan een betere afweging worden gemaakt welke preventieve maatregelen het beste werken, voor wie en in welke context, waardoor mankracht en middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet voor het realiseren van gezondheidswinst. Er is al veel kennis over preventie, maar deze is versnipperd en vindt niet altijd een weg naar de praktijk of beleid (Backx, 2022). Bundeling van kennis door het bijeenbrengen van kennispartijen in een regionale kennisinfrastructuur vergroot de slagkracht en efficiëntie en geeft de mogelijkheid om te focussen op wat regionaal en/of lokaal speelt. Bestaande en nieuwe kennis wordt beter toepasbaar en bruikbaar gemaakt voor gemeenten en andere partners. Bovendien zorgt een sterke kennisinfrastructuur ook voor het aanjagen of versterken van de samenwerking op uitvoeringsniveau ('preventie-infrastructuur').

Unieke positie GGD'en

De GGD'en hebben een belangrijke kennis- en adviesrol als het gaat om preventie en gezondheidsbevordering. Kennis is een basis voor een goed advies. Het gaat om kennis van de regionale en lokale gezondheidssituatie, kennis van (implementatie van) preventieve maatregelen en (integrale) werkwijzen, en kennis van domeinoverstijgende samenwerking. De GGD'en hebben zelf data en kennis maar veel kennis is ook te vinden bij regionale en landelijke kennispartners, zoals onderwijs- en onderzoeksinstituten, kennisinstituten en zorgorganisaties.

Versterken regionale kennisinfrastructuur

Met kennisinfrastructuur wordt bedoeld het netwerk van lokale, (sub)regionale en landelijke organisaties, programma's, samenwerkingsverbanden, informele netwerken en ondersteunende structuren die een rol spelen bij kennisontwikkeling, -uitwisseling en -implementatie. Met de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Limburg (AWPG; verbonden aan de GGD Zuid Limburg (GGD ZL) en Universiteit Maastricht) en het programma Trendbreuk beschikt GGD ZL al over de basis voor een regionale kennis- en preventie-infrastructuur waar verschillende partners in de regio zich reeds bij hebben aangesloten. Het versterken van de regionale kennisinfrastructuur vraagt van de GGD ZL om samen met de AWPG te zorgen voor:

- Het uitbreiden van de bestaande regionale samenwerking met andere regionale kennispartners, in eerste instantie op de thema's binnen GALA en het regionaal gezondheidsbeleid (Trendbreuk);
- Het opstellen van een regionale kennisagenda, in samenhang met of ter aanvulling op bestaande kennisagenda's in de regio (zoals de Kennis- en Innovatieagenda Zuidoost Nederland van MUMC+). Deze kennisagenda geeft t.a.v. GALA en Trendbreuk zicht op welke kennis al beschikbaar is, welke kennis nog ontbreekt en de kennisvragen die daaruit voortkomen als basis voor kennisontwikkeling;
- Het benutten van de regionale kennisinfrastructuur voor een nog betere ontsluiting van lokale, regionale en (inter)nationale kennis ten behoeve van advisering aan gemeenten en andere partijen (toepasbaarheid vergroten);
- Het fungeren als schakelpunt voor kennisuitwisseling met werk- of expertisegroepen binnen de GGD, met gemeenten, met partners binnen de regionale kennisinfrastructuur, en landelijke (kennis)partijen. Het gaat daarbij om het ophalen van lokale/regionale kennisvragen, praktijkkennis en ervaringen en deze delen met landelijk en/of gebruiken als input voor een landelijke kennisagenda. Maar ook om het ophalen van relevante landelijke kennis en deze delen met of vertalen naar de eigen regio en gemeenten.

Het versterken van de regionale kennisinfrastructuur vraagt om nadere afstemming over de rol en taak van de GGD ZL en AWPG.

Bijlage 6: Coördinatie regionale aanpak preventie

Er is unaniem bestuurlijk draagvlak bij de 16 gemeenten om Trendbreuk, GALA en Integraal Zorg Akkoord (IZA) in samenhang met elkaar op te pakken. Dat betekent concreet dat de regionale inhoudelijke en procescoördinatie met betrekking tot GALA en IZA aanhaakt bij de al bestaande regionale samenwerkingsstructuur van Trendbreuk. Een hierbij passende en faciliterende regionale werk- en mandaatstructuur wordt ingeregeld.

Procesregie

De 16 gemeenten hebben de GGD de opdracht gegeven voor de regionale inhoudelijke coördinatie en procescoördinatie van GALA, kortweg de “procesregie”. De GGD heeft hiervoor een procesregisseur aangewezen. Deze procesregisseur werkt nauw samen met de procesregisseur IZA, het programmamanagement Trendbreuk, de regionale werkgroep GALA en partners. Hierbij wordt gestreefd naar een integrale aanpak, waarbij de verschillende domeinen; zoals gezondheid, welzijn en zorg, de thema's; brede welvaart en leefomgeving en de regionale en lokale aanpak met elkaar worden verbonden. Hierdoor ontstaat samenhang en synergie tussen de uitvoering op de verschillende onderdelen, zowel op regionaal als lokaal niveau. Onderdelen van de procesregie zijn:

Coördineren van samenwerking

- Procesregisseurs en gemeenten leggen verbindingen met relevante partners, zoals partners in het sociaal domein en onderwijs, zorgaanbieder en zorgverzekeraar.
- Partijen bij elkaar brengen en samenwerking bevorderen ten behoeve van de implementatie en uitvoering van de 9 regionale GALA thema's en de werkagenda Gezondheid en preventie in IZA.

Procesbewaking

- Tijdspad opstellen door procesregisseurs voor inzicht van ontwikkelingen rondom Trendbreuk, GALA en IZA en de voortgang.
- Sturen op resultaten en deadlines door de procesregisseurs samen met de themawerkgroepen.

Draagvlak creëren

- Creëren van draagvlak voor de regionale domeinoverstijgende aanpak door de procesregisseurs samen met de regionale werkgroep GALA en de themawerkgroepen.
- Afstemming van de werkagenda over Gezond leven en preventie in IZA door de procesregisseurs met de 16 gemeenten.
- Concretiseren van de afspraken uit de werkagenda Gezond leven en preventie in IZA.

Communicatie

- Opstellen van een communicatieplan door de procesregisseurs samen met de regionale werkgroep GALA en de themawerkgroepen, met als doel om gemeenten en ketenpartners te informeren over de voortgang en het proces van GALA in Zuid-Limburg.

Bijlage 7: Regionale monitoren en evaluatie op inhoud

De bestaande monitoring instrumenten van de GGD zoals de 4-jaarlijkse gezondheidsmonitoren, de jaarlijkse jeugdprofielen en de 2-jaarlijkse rapportage Trendbreuk geven inzicht in de staat van de gezondheid van Zuid-Limburg en de trends hierbinnen.

Het kennisdocument wordt na 4 jaar, en waar nodig periodiek op onderdelen, geactualiseerd. Daarnaast ligt er ook een opdracht van het ministerie van VWS aan het RIVM om te komen tot landelijke monitoring. Individuele gemeenten kunnen daarnaast lokale monitoring en evaluatie inrichten.

REGIONALE MONITORING EN EVALUATIE OP PROCES

De procesregisseurs in samenwerking met de regionale werkgroep GALA zorgen voor inzicht op de voortgang van GALA en de werkagenda Gezondheid en preventie in IZA. Jaarlijks vindt een evaluatie plaats, waarbij gekeken wordt of de resultaten zowel op regionaal als lokaal niveau worden behaald. Daar waar nodig wordt aangepast of bijgesteld.

Het voorstel is om de 9 themawerkgroepen voort te zetten. Met de opdracht om vanuit de regionale visie te komen tot uitvoeringsplannen met doelstellingen per kalenderjaar en resultaat uitkomsten.

Bijlage 8: Regionale samenhang en synergie

Op lokaal niveau wordt samenhang en synergie bewaakt in de lokale interne GALA werkgroepen per gemeente, daar kan immers de domeinoverstijgende aanpak binnen de gemeente het beste vorm krijgen. Op subregionaal niveau zijn ook ambtelijke werkgroepen geformeerd die naast domeinoverstijgend ook gemeenteoverstijgend de samenhang en synergie nastreven. De regionale samenhang tenslotte ligt bij de procesregisseurs GALA en IZA en het programmamanagement Trendbreuk in samenwerking met het Algemeen overleg (AO), de regionale werkgroep GALA en de 9 regionale themawerkgroepen.

Bijlage 9: Overzicht van bestaande activiteiten bij de GALA-doelen (niet uitputtend en soms geldend voor meer doelen)

A1 - Terugdringen gezondheidsachterstanden	<p>JOGG Heuvelland Lokaal en regionaal Preventieakkoord Programma Trendbreuk: o.a. Gezonde school aanpak, Gezonde kinderopvang M@ZL en MBO-Coach Gezonde basisschool/middelbare school van de Toekomst Kenniserkplaats Jeugd Zuid Limburg Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Zuid Limburg Aanpak Beweegmakelaar Netwerk Gezond leven in Vaals Folder Meedoen in Vaals met een laag inkomen</p>
A2 - Kansrijke start	<p>Integrale vroeghulp Programma Trendbreuk: o.a. NuNietZwanger, Voorzorg, Stevig Ouderschap, Centering Zwangerschap/Ouderschap/Zorg, basisstructuur en Knooppunt Kansrijke Start, lokale en regionale coalitie Kansrijke Start Knooppunt Kansrijke Start, Digitale Zorgpaden Kansrijke Start GZ-coördinator en projectleider Kansrijke Start per subregio Geboortezorg Flex Kids & Koffie Stichting Babyspullen Aanpak Beweegmakelaar</p>
B1 – Gezonde leefomgeving	<p>Speel- en beweegplekken ZAP-pers (Zwerfafval) Adoptiegroen door bewoners Schone Lucht Akkoord Scootmobielroutes Outdoor Fitnessstoestellen</p>
B2 – Klimaatverandering	<p>Lokaal Hitteplan</p>
C – Versterken van lokale sociale basis	<p>Mantelzorgaandachtsfunctionaris WijVaals Mantelzorgcompliment Alzheimercafé Vaals Aanpak eenzaamheid en lokale werkgroep Vaals helpt, diensten door vrijwilligers: boodschappenhulp, strijkhulp, brandveiligheid in huis, marktbezoek, vrijwillige klappersaars, scootmobielpool en rolstoelhulp, klussendienst ANWB Automaatje Werkplaats Financiën Thuisadministratie Huiskamerprojecten Klets & Koffie Ruilwinkel Vaals Stimuleringsregelingen ‘Kom in Beweging’ en ‘Maatschappelijke initiatieven’ Fonds Welzijn Aanpak Beweegmakelaar Netwerk Gezond leven in Vaals Stichting Vaals Verbind(t) Huiswerkklas Chillavonden voor tieners Caféavonden in jongerencentrum Jeugd- en jongerenwerkers</p>
D1 – Ketenaanpak Overgewicht kinderen	<p>JOGG Heuvelland Sport Mix Club Aanpak Beweegmakelaar</p>

D2 – Ketenaanpak Overgewicht volwassenen	Aanpak Beweegmakelaar
D3 – Vroegsignalering en voorkomen middelengebruik	Aanpak Beweegmakelaar Regionaal beleidsplan Jeugd, Alcohol & Omgeving OGGZ-preventie Moti4 en Moti55 NIX18 Code 043 Rookvrije Generatie Preventieakkoord Jeugd- en jongerenwerkers
D4 – Sport en beweegparticipatie	Aanpak Beweegmakelaar Buurtsportcoach JOGG Jeugdfonds Sport en Cultuur Regeling Maatschappelijke Participatie Jeugd- en jongerenwerkers
E – Versterken mentale gezondheid	OGGZ-preventie Wijk-GGZer Jeugd- en jongerenwerkers Aanpak Beweegmakelaar
F1 – Vitaal Ouder Worden Gezond voedingspatroon	
F2 – Vitaal Ouder Worden Bewegen door ouderen	Vitaal 50+ groepen Chronisch Vitaal groepen Aanpak Beweegmakelaar Verenigingen en andere beweegaanbieders
F3 – Vitaal Ouder Worden Valpreventie	Vitaal 50+groepen Chronisch Vitaal groepen Aanpak Beweegmakelaar

Toestemming en ondertekening

De gemeente geeft toestemming voor gebruik van de informatie uit het plan van aanpak voor de evaluatie van de landelijke samenwerkingsafspraken en de monitoring en doorontwikkeling van landelijk beleid.

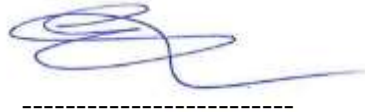
Naam verantwoordelijk wethouder:

Erika Jaegers

Datum van insturen:

28 september 2023

Ondertekening:

Contactpersoon voor aanvullende informatie:

Naam:

Spomenka Amorij

E-mailadres:

s.amorij@vaals.nl

Telefoonnummer:

06-180 99 543